

Call for Papers

Das kooperative Imperium.

Politische und gesellschaftliche Zusammenarbeit im Herrschaftssystem der Habsburgermonarchie

Bad Wiessee, 10. – 13. November 2016,

Jahrestagung des Collegium Carolinum – Forschungsinstitut für die Geschichte Tschechiens und der Slowakei, in Kooperation mit dem Masarykův ústav a Archiv AV ČR

Konzeption: Jana Osterkamp (München) und Luboš Velek (Prag)

Die politische Spitze der Habsburgermonarchie – Kaiser und Regierung – war durch das *imperiale* Ideal einer Herrschaft „von oben“ geprägt. Alle wichtigen Entscheidungen des Reiches und der einzelnen Provinzen sollten durch das oberste Nadelöhr gelenkt werden. Gleichzeitig konnte das Imperium nicht ohne *horizontale* Zusammenarbeit funktionieren – anders konnten die Aufgaben der Moderne wie z. B. Infrastrukturprojekte sowie Fürsorge-, Bildungs- und Gesundheitsstandards nicht gemeistert werden.

So finden sich in den Kronländern, Kreisen, Komitaten und Gemeinden zahlreiche kooperative Herrschaftstechniken. Ob „Ständischer Zentralausschuss“ von 1848, die ungarischen Komitate im Vormärz oder die späteren „Länderkonferenzen“, Städte- und Gemeindetage – Zusammenarbeit fand auf vielen Ebenen statt. Ziel war es nicht nur, ein Gegengewicht gegenüber dem imperialen Zentrum zu schaffen, sondern auch, *gemeinsam* die überregionalen Aufgaben zu lösen. Diese horizontalen Herrschaftstechniken waren vom imperialen Zentrum eher geduldet als erwünscht. Durch die Landesordnungen von 1861 wurden sie zum Teil verboten. Trotz solcher Kooperationsverbote blieben *horizontale und kooperative Herrschaftstechniken* lebendig.

Auf der Konferenz könnte es um folgende Fragen gehen:

- Wie gelang es in der mehrstufigen Herrschaftsordnung Österreich und Ungarns, eine gewisse Kohäsion und Kohärenz durch institutionelle Kooperation zu erzeugen? Es interessieren hier ebenso die Ebene der Verwaltung (Ministerien, Kreisämter, Komitatsverwaltungen etc.) wie informelle Zusammenschlüsse (Städte- und Gemeindetage, Länderkonferenzen).
- Welche Politikfelder wurden durch eine (dys)funktionale Kooperation im Imperium besonders geprägt (z.B. Infrastruktur, Fürsorge, Schulwesen)?
- In welchen gesellschaftlichen Schlüsselbereichen finden sich überregionale Kooperationsformen? Neben der nationalen und sozialen Frage (z.B. Nationalvereine, Sozialdemokratie) sollen hier auch die Religionen beleuchtet werden (Bischofskonferenzen).

Die Konferenz nimmt diese *horizontalen* Verflechtungen innerhalb der Habsburgermonarchie in den Blick. Inspiriert ist diese Perspektive und Fragestellung von der neueren Imperien- und Föderalismusgeschichte zu transnationalen Verflechtungen und der politischen Steuerung in

Mehrebenensystemen. Beiträge zur politischen Verwaltung sind ebenso willkommen wie zur wirtschaftlichen Verflechtung und (zivil)gesellschaftlichen Zusammenarbeit. Der zeitliche Schwerpunkt der Beiträge liegt auf dem „langen 19. Jahrhundert“.

Die Vorträge mit einer Länge von 20 Minuten können in deutscher oder englischer Sprache gehalten werden. Reise- und Unterbringungskosten werden übernommen. Die Herausgabe eines Tagungsbandes ist beabsichtigt.

Bitte reichen Sie eine Skizze Ihres geplanten Vortrags (ca. 1 Seite) in deutscher, englischer oder tschechischer Sprache bis zum 31.05.2016 ein bei:

Collegium Carolinum
z. Hd. Dr. Stephanie Weiss
Hochstraße 8
81669 München
stephanie.weiss@collegium-carolinum.de

Call for Papers

Kooperativní impérium.

Politická a společenská spolupráce v mocenském systému habsburské monarchie

místo a datum konání konference: Bad Wiessee, 10. – 13. listopad 2016,
organizátor: Collegium Carolinum ve spolupráci s Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR,
autoři koncepce: Jana Osterkamp (Mnichov) a Luboš Velek (Praha)

Politické špičky habsburské monarchie – císař a vláda – byly ovlivněny *imperiálním* ideálem moci vykonávané „shora“. Všechna důležitá rozhodnutí ohledně říše a jednotlivých provincií měla procházet přes nejvyšší vídeňské instance. Impérium ale zároveň nemohlo fungovat bez *horizontální spolupráce* – jen tak bylo možné zvládnout úkoly moderní doby, jako byla například realizace infrastrukturních projektů či zavedení sociálně podpůrných, vzdělávacích a hygienicko-zdravotnických standardů.

V korunních zemích, krajích, župách, okresech a obcích je tak možné nalézt četné prostředky mocenské spolupráce. Ke spolupráci docházelo na řadě úrovní – ať už to byly „ústřední stavovské shromáždění“ z roku 1848, uherské župy v době předbřeznové, pozdější „konference zemí“ či dobrovolné a zdola budované svazy měst a obcí atd. Cílem nebylo pouze vytvořit protiváhu k imperiálnímu centru, ale také nalézt *společné* řešení nadregionálních úkolů. Imperiální centrum tyto horizontální mocenské prostředky spíše trpělo, než vítalo, zemská zřízení z roku 1861 je dokonce částečně zakázala. Navzdory těmto zákazům ovšem *horizontální spolupráce a mocenské kooperace* pokračovaly i nadále.

V rámci konference chceme věnovat pozornost následujícím otázkám:

- Jak bylo možné dosáhnout ve vícevrstevném vládním zřízení Rakouska a Uher koheze a koherence prostřednictvím institucionální spolupráce? V centru pozornosti zde stojí jak státní správa a samospráva, tak neformální vazby (svazy měst a obcí, zemské konference aj.).

- Které oblasti politické sféry v rámci impéria zvláště silně ovlivnila (ne)funkční kooperace (např. oblast infrastruktury, sociální podpory, školství)?
- V jakých klíčových společenských oblastech je možné nalézt nadregionální formy spolupráce? Vedle národních a sociálních otázek (např. národní svazy, sociální demokracie) by zde měla být osvětlena také funkce náboženství (např. biskupské konference).

Konference chce svoji pozornost zaměřit na *horizontální* propojenost v rámci habsburské monarchie. Tento způsob nahlížení a výzkumu minulosti je inspirován novějšími dějinami impérií a federalismu s důrazem na transnacionální propojenost a politické řízení ve vícevrstevných systémech. Vítány jsou příspěvky věnované politické správě i otázkám hospodářské propojenosti či občanské spolupráce. Časový rámeček příspěvků tvoří „dlouhé 19. století“.

Příspěvky v délce 20 minut mohou být předneseny v německém nebo anglickém jazyce. Výdaje na cestu a ubytování budou hrazeny. Počítá se s vydáním konferenčního sborníku.

Nástin plánované přednášky o rozsahu přibližně jedné strany zašlete prosím v německém, anglickém nebo českém jazyce do 31. května 2016 na adresu:

Collegium Carolinum
 Dr. Stephanie Weiss
 Hochstraße 8
 81669 München
 stephanie.weiss@collegium-carolinum.de

 Call for Papers

**The Cooperative Empire.
 Political and societal cooperation in late Austria-Hungary**

Bad Wiessee, 10 – 13 November 2016,
 organized by Collegium Carolinum in cooperation with the Masarykův ústav a Archiv AV ČR,
 Conceptual design: Jana Osterkamp (Munich) and Luboš Velek (Prague)

The top political echelons of the Habsburg Monarchy – i.e. the Kaiser and his Government – held closely to a markedly top-down *imperial* ideal. All important decisions concerning the Empire and its constituent provinces were supposed to be taken through the eye of the needle at the top of the hierarchy. Yet at the same time, the Empire could not function without some *horizontal* collaboration – it would otherwise have been impossible to deal with the pressing tasks of modernity, such as conducting infrastructure projects or welfare, educational, and public health initiatives.

Accordingly, among the Empire's numerous Crown Lands, districts, *Komitats* and municipalities there emerged a multiplicity of cooperative techniques of governance. This cooperation took place at many levels, including through such organs as the "Central Committee of the Estates"

of 1848, the Hungarian *Komitats* during the pre-March period and the later "Länderkonferenzen", as well as informal municipal and communal conventions. The aim was not just to provide a counterweight to the Imperial centre, but also to be able to resolve cross-regional tasks *together*. These horizontal techniques of governance were more tolerated than welcomed by the Imperial centre. Indeed they were prohibited in part by the provincial regulations enacted in 1861. Despite such prohibitions on cooperation, *horizontal and cooperative techniques of governance* found room to survive.

The following topics are planned for the conference:

- How did the multi-layered system of governance in Austria and Hungary manage to create some level of cohesion and coherence through institutional cooperation? Of interest in this context is what happened at the administrative level (within ministries, district administrations, *Komitat* authorities, etc.) as well as through more informal joint committees (including municipal and communal conventions and *Länderkonferenzen*).
- What political fields were particularly affected by instances of functional (or dysfunctional) cooperation within the Empire (including in the area of infrastructure, welfare and education)?
- In what key societal areas did the various forms of cross-regional cooperation occur? Besides questions of national and social nature (involving e.g. national associations, social democracy) the conference is also intended to illuminate events relating to religions (including bishops' conferences).

The conference focuses on these *horizontal* interdependencies within the Habsburg Monarchy. Its perspective and issues are inspired by contemporary history of empires and federalism relating to transnational interconnections and the political governance of multi-level systems. Contributions on political public administrations, economic interdependencies and also on cooperation within civil society will be welcomed. The temporal focus of contributions will be on the "long 19th century".

The conference presentations, which will each be 20 minutes in length, may be given in German or English. Travel and accommodation costs will be covered. It is intended to publish a volume of conference proceedings.

Please submit a short outline of your intended presentation (on approx. 1 page) in German, English or Czech by 31/05/2016 to:

Collegium Carolinum
Dr. Stephanie Weiss
Hochstraße 8
81669 München
stephanie.weiss@collegium-carolinum.de